

SITUAȚIA AGRICULTURII ROMÂNEȘTI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Luca E., Ancuța Pușcaș, Laura Luca, Adriana Hoban

Abstract.

The paper presents a situation of Romanian agriculture between the two World Wars. Even if, generally, Romania's agriculture is still positioned, also in the interbelic period, on a inferior level compared to other Occidental European countries, we can appreciate that some areas in Romania (Timiș, Arad, Târnava Mare, Brașov etc) were known as regions with yields compared to the ones obtained in west-european countries or even superior.

1. Reforma agrară din 1918

Starea satului românesc, în ansamblul său și, implicit, starea agriculturii românești, în preajma anului 1918, era una cu totul specială și complexă, date fiind condițiile diferite de evoluție pe care le-au urmat satul și agricultura în Regatul României pe de o parte, și în celelalte ținuturi ce aveau să se alăture României în anul 1918, pe de altă parte.

“Chestiunea agrară” a fost larg analizată și dezbătută în cercurile politice și în cele economice românești, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar mai pregnant după răzcoala din 1907, punându-se astfel bazele teoretice ale reformei din 1918.

Posibilitățile ce se întrevădeau de către personalități precum P. S. Aurelian, V. Madgearu, C. Garoflid, C. Stere, N. Cornățeanu, I. C. Brătianu, N. O. Popovici Lupa, I. Lahovari, A. D. Xenopol, V. M. Kogălniceanu, N. Iorga, M. Șerban, Gh. Ionescu Șișești etc., urmau două tendințe principale: una, care promova ideea realizării unei exproprieri a marilor proprietăți, urmată de o împrumietărire a celor lipsiți de pământ și a celor cu pământ puțin; a doua tendință susținea ideea constituirii unor exploatații viabile prin stimularea pieței libere a terenurilor, în așa fel încât proprietari să devină cei ce-și doresc cu adevărat și au capacitatea să dezvolte corespunzător exploatațiile agricole (Oțiman I.P., 2002).

Cea de-a doua direcție și-a găsit mai mulți susținători, îndeosebi ca urmare a experiențelor eșuate prin reformele anterioare, în urma cărora, mulți dintre țărani împrumietăriți și-au pierdut, mai devreme sau mai târziu, cea mai mare

parte a proprietăților, în lipsa unui minim de mijloace de producție.

Intârziată datorită implicării României în primul război mondial, legea pentru reforma agrară în Regatul României avea să fie promulgată în 1918. În esență, legea prevedea exproprierea a circa două milioane de hectare, provenind din mari proprietăți din Muntenia, Oltenia, Dobrogea și Moldova, cu despăgubire prin plată, și împrumutarea celor îndreptățiți, prin vânzare.

În provinciile care au intrat în componența României Mari, după Unirea din 1918 (Basarabia, Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina), se trece, de asemenea, treptat, la aplicarea reformei agrare, pe aceleași principii generale ca în Vechiul Regat al României (tabelul 1.2).

Tabelul 1.1.

Structura proprietăților rurale în Vechiul Regat al României și în celelalte provincii românești înaintea reformei agrare din 1918 (după Otiman P. I., 2002)

Provincii	Clase de suprafață	Suprafața totală		Exploatații		Suprafața medie
		ha	%	nr.	%	ha
Vechiul Regat	sub 10 ha	3732195	46,7	921209	95,4	4,05
	10-100 ha	860953	10,8	30723	3,8	28,02
	peste 100 ha	3397851	42,5	5375	0,8	632,15
	Total	7990999	100,0	957307	100,0	8,35
Basarabia	sub 10 ha	2156827	51,6	300178	95,4	7,18
	10-100 ha	180975	4,3	12209	3,9	14,82
	peste 100 ha	1844539	44,1	2171	0,7	849,63
	Total	4182350	100,0	314558	100,0	13,29
Transilvania	sub 10 ha	2536738	34,1	602643	94,1	4,21
	10-100 ha	2153117	28,9	32348	5,1	66,56
	peste 100 ha	2751457	37,0	5402	0,8	509,34
	Total	7441312	100,0	640393	100,0	11,62
Bucovina	sub 10 ha	405000	77,9	197790	99,2	2,05
	peste 50 ha	115000	22,1	1652	0,8	64,6
	Total	520000	100,0	199442	100,0	2,60
România	sub 10 ha	8830760	43,8	2021820	95,7	4,36
	10-100 ha	3195054	15,9	75280	3,6	42,44
	peste 100 ha	8108847	40,3	14600	0,7	555,40
	Total	2013461	100,0	2111700	100,0	9,53

Tabelul 1.2.

Suprafețele expropriate prin reforma agrară din 1918
(după Otiman P. I., 2002)

Provincii	Suprafața latifundiilor (ha)	Suprafața expropriată (ha)	Cota de expropriere (%)
Vechiul Regat	3397851	2776401	81,7
Basarabia	1844549	1491920	76,9
Transilvania	2751457	1663809	61,2
Bucovina	115000	75967	66,1
România	8108857	6008097	74,1

2. Consecințele reformei agrare din 1918 și evoluția agriculturii românești în perioada interbelică

Despre finalizarea reformei agrare declanșate în anul 1918, se poate vorbi doar odată cu emiterea Legii circulațiunii pământurilor, cunoscută și sub numele de Legea Mihalache, în 20 august 1929. Prin acea lege erau suspendate interdicțiile de vânzare a suprafețelor agricole (cum prevedeau legile emise pentru aplicarea reformei agrare). Noua situație din agricultura României, în urma reformei agrare din 1918 este prezentată în tabelele 1.3. și 1.4.

Tabelul 1.3.

**Situația privind modul de împrumietărire a celor îndreptățiți prin reforma agrară
din 1918**

Provincii	Nr. de țărani			Suprafață totală (ha)		Suprafața medie (ha)	
	îndreptățiți	împrumietăriți	%	agricolă	arabilă	agric.	arabilă
Vechiul Regat	1075330	648843	60,3	2562014	2562014	3,9	3,5
Basarabia	357016	357016	100,0	1098045	1098045	3,1	3,1
Transilvania	490528	310584	64,4	1354821	489043	4,4	1,6
Bucovina	82603	76941	94,0	53042	49179	0,7	0,6
România	2005477	1393383	69,5	5067922	3928007	3,6	2,8

Tabelul 1.4.

Structura proprietății rurale în România, înainte și după înfăptuirea reformei agrare din 1918

Provincii	Clasificare suprafețe	Înainte reformei		După reformă	
		ha	%	ha	%
Vechiul Regat	sub 10 ha	3732195	46,7	6508596	81,4
	10-100 ha	860953	10,8	860953	10,8
	peste 100 ha	3397851	42,5	621450	7,8
	Total	7990999	100,0	7990999	100,0
Basarabia	sub 10 ha	2156827	51,6	3648747	87,2
	10-100 ha	180975	4,3	180984	4,3
	peste 100 ha	1844539	44,1	352619	8,5
	Total	4182350	100,0	4182350	100,0
Transilvania	sub 10 ha	2536738	34,1	4200547	56,5
	10-100 ha	2153117	28,9	2153117	28,9
	peste 100 ha	2751457	37,0	1087648	14,6
	Total	7441312	100,0	7441312	100,0
Bucovina	sub 10 ha	405000	77,9	480967	92,5
	peste 100 ha	115000	22,1	39033	7,5
	Total	520000	100,0	520000	100,0
România	sub 10 ha	8830760	43,8	14838857	73,7
	10-100 ha	3195054	15,9	3195054	15,9
	peste 100 ha	8108847	40,3	2100750	10,4
	Total	20134661	100,0	20134661	100,0

In primii ani după aplicarea reformei agrare, prin fărâmițarea excesivă a exploatațiilor agricole și menținerea unei dotări tehnice precare, consecințele au fost negative, manifestate în principal prin scăderea generală a producției vegetale și animale (tabelul 1.5.)

Tabelul 1.5.

Producțiile medii la hectar obținute la principalele culturi de câmp în perioadele 1911-1915 și 1923-1927

Cultura	1911-1915	1923-1927	%
Porumb	1400	1090	77,9
Grâu	1140	870	76,3
Orz	1040	710	68,3
Ovăz	950	720	75,9

Treptat, producția agricolă a dat semne de învioreare, astfel că, pe ansamblu, se poate aprecia că perioada interbelică a fost favorabilă constituirii unor exploatații agricole de tipuri și mărimi diferite, îndeosebi a exploatațiilor mijlocii, asemănătoare celor din alte țări europene, cu agricultură mai performantă decât a României.

După modelul occidental, au fost create în acea perioadă, și în România, toate tipurile de asociații țărănești: cooperative de producție, de prelucrare și comercializare a produselor agricole, de aprovizionare, sindicate ale crescătorilor de animale, case de credit, obștii, camere de agricultură, corporații.

Aceasta este perioada în care România a început să fie considerată, în anumite cercuri, drept un “grâнар al Europei”, ca urmare a creșterii volumului de exporturi la cereale (1,5 – 3 milioane de tone anual) dar și la carne (90 000 – 100 000 tone anual). Cea mai mare parte a producției pentru export provenea din gospodăriile mijlocii, care dețineau circa 2,75 milioane hectare teren arabil, din care circa 2,4 milioane hectare cultivate cu cereale, chiar dacă producțiile medii realizate erau încă destul de scăzute în comparație cu cele din alte țări ale Europei (tabelele 1.6., 1.7.)

Tabelul 1.6.

Producțiile medii de grâu (kg/ha) obținute în perioada 1928-1936 în câteva țări europene (după Lazăr M., 1940)

Țări	1928	1930	1932	1934	1936	Media	%
Bulgaria	1180	1280	1040	850	1500	1154	127,4
Franța	1460	1180	1670	1700	1290	1504	166,0
Germania	2230	2130	2190	2060	2210	2137	235,9
Italia	1250	1190	1530	1270	1530	1368	151,0
Ungaria	1610	1350	1140	1140	1420	1355	180,0
Iugoslavia	1480	1030	750	920	1320	1181	130,4
România	980	1160	530	670	1020	906	100,0

Tabelul 1.7.

**Producțiile medii la porumb boabe (kg/ha) obținute în perioada 1928-1936
în câteva țări europene (după Lazăr M., 1940)**

Țări	1928	1930	1932	1934	1936	Media	%
Italia	1190	1980	2090	2150	2270	1803	174,0
Iugoslavia	1100	1440	2070	1940	2040	1593	153,8
Ungaria	940	1330	1900	1840	1920	1319	125,3
România	620	1020	1250	970	1070	1036	100,0

Chiar dacă pe ansamblul său, agricultura României continua să se situeze, și în perioada interbelică, la un nivel scăzut, inferior agriculturii din țările Europei Occidentale, se poate aprecia, pe baza unor rezultate statistice din acea perioadă (Gh. Ionescu Șișești, 1921, Anton Golopenția, 1940, citați de Otiman P. I., 2002), că în unele zone ale României (Timiș, Arad, Târnava Mare, Brașov etc) se obțineau producții medii asemănătoare sau chiar superioare celor obținute în unele țări vest europene.

Procesul de dezvoltare și consolidare a exploatațiilor performante din agricultura României a fost întrerupt în anul 1945, odată cu intrarea țării sub guvernarea comunistă.

BIBLIOGRAFIE

- Lazăr M., 1940, Aspecte social-agrar ale economiei țărănești, Editura Vrerea, Timișoara
- Luca E., 2006, Dezvoltare Rurală, note de curs, USAMV Cluj-Napoca
- Merce E., 2007, Un posibil proiect de lege benefic pentru modernizarea structurilor agrare din România, Viața Transilvaniei, nr. 1, Cluj-Napoca
- Otiman P. I., 2000, Restructurarea agriculturii și dezvoltarea rurală a României în vederea aderării la Uniunea Europeană, Ed. Agroprint, Timișoara
- Otiman P. I., 2002, Evoluția structurii proprietății funciare și a exploatațiilor în agricultura românească în secolul XX și probleme ale dezvoltării rurale, în vol. Secolul XX – Performanțe în agricultură, Ed. Ceres, 2002
- Vincze Maria, 2000, Dezvoltarea regională și rurală, idei și practici, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca